

BARTŁOMIEJ GADECKI

KONTROWERSJE WOKÓŁ ODPOWIEDZIALNOŚCI
ZA ZNISZCZENIE LUB USZKODZENIE DOBRA
O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA KULTURY

I. Wprowadzenie

W zakresie prawnokarnej ochrony zabytków istotne wątpliwości budzą problemy:

- stosunku między art. 108 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹ a art. 288 kodeksu karnego*;
- określania wartości materialnej dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury i wpływu wartości materialnej na kwalifikację prawną.

Poniższe rozważania dotyczyć będą zasadniczo czterech artykułów, dlatego istnieje potrzeba przytoczenia ich treści. I tak:

- art. 288 § 1 k.k. brzmi: „Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”;
- art. 294 k.k. ma treść: „Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1 lub 2, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10” (§ 1); „Tej samej karze podlega sprawca, który dopuszcza się przestępstwa wymienionego w § 1 w stosunku do dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury” (§ 2);
- art. 108 ustawy o o.z. i o.n.z. ma brzmienie: „Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5” (ust. 1); „Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2” (ust. 2);
- art. 124 § 1 kodeksu wykroczeń² (dalej – k.w.) brzmi: „Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 250 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny”.

* Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), dalej k.k.

¹ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), dalej ustawa o o.z. i o.n.z.

² Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 46, poz. 275 z późn. zm.).

II. Stosunek między art. 108 ustawy o o.z. i o.n.z. a art. 288 k.k.

Według W. Radeckiego art. 108 ustawy o o.z. i o.n.z. stanowi *lex specialis* względem art. 288 k.k., przy czym znamieniem specjalizującym jest przedmiot, jakim jest zabytek³. W doktrynie istnieje też stanowisko odmienne; M. Kulik i A. Szczekała piszą, że: „Nie wydaje się, by można było uznać, że którykolwiek ze wskazanych przepisów jest względem drugiego specjalny. Dla zastosowania zasadny specjalności konieczne jest bowiem, by przepis szczególnie zawierał wszystkie ustawowe znamiona określone w przepisie ogólnym plus przynajmniej jedno nowe. Tutaj zachodzi klasyczny stosunek krzyżowania. Wszak przepis art. 108 ust. 1 ustawy (o o.z. i o.n.z. – dopisek B.G.) nie zawiera znamienia szkody majątkowej, nie chroni mienia, nie wymaga, by zabytek był dla sprawcy rzeczą cudzą, a tego wymaga art. 288 k.k.”⁴. Autorzy ci dochodzą do wniosku, że: „Wydaje się, że zbieg art. 108 ust. 1 ustawy (o o.z. i o.n.z. – dopisek B.G.) z art. 288 § 1 k.k. jest możliwy, i że ma on charakter zbiegu rzeczywistego, realnego, prowadzącego do kumulatywnej kwalifikacji czynu (art. 11 § 2 k.k.)”⁵. Wyłączają też możliwość zastosowania zasady konsumpcji⁶. Moim zdaniem między zakresami wymienionych przepisów zachodzi stosunek krzyżowania (żaden z wymienionych przepisów nie ma bowiem znamion ukształtowanych w ten sposób, że zawierają one znamiona drugiego z nich oraz dodatkowy element specjalizujący)⁷. Wspólnym polem wyznaczonym przez zakresy zastosowania norm sankcjonujących odczytanych z omawianych przepisów objęte są te sytuacje, gdy sprawca niszczy bądź uszkadza zabytek, szkoda przekracza 250 zł, a zabytek stanowi cudzą własność. Poza zakresem znamion przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. pozostaje przypadek, w którym sprawca niszczy bądź uszkadza zabytek będący rzeczą ruchomą lub nieruchomością (art. 288 § 1 k.k. nie ogranicza się do rzeczy ruchomych, jak np. 278 § 1 k.k.; również zabytek – według art. 3 pkt 1 ustawy o o.z. i o.n.z. – może

³ W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim i słowackim prawie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 4, s. 21–22, 25 i 27; zob. także idem, *Ochrona dóbr kultury w nowym kodeksie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 2, s. 7; M. Bojarski, W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim prawie karnym. Stan aktualny i propozycje de lege ferenda*, (w:) J. Kaczmarek (red.), *Prawnokarna ochrona dziedzictwa kultury. Materiały z konferencji Gdańsk, 30 maja – 1 czerwca 2005 r.*, Kraków 2006, s. 22.

⁴ M. Kulik, A. Szczekała, *Odpowiedzialność karna za przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku*, (w:) T. Gardocka, J. Sobczak (red.), *Prawna ochrona zabytków*, Toruń 2010, s. 137; zob. także M. Kulik, *Komentarz do art. 108 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, Lex Omega, teza 41.

⁵ M. Kulik, A. Szczekała, *Odpowiedzialność karna...*, op. cit., s. 137; zob. także M. Kulik, *Komentarz do art. 108 ustawy...*, op. cit., teza 41; idem, *Przestępstwo i wykroczenie uszkodzenia rzeczy*, Lublin 2005, s. 269.

⁶ Zob. M. Kulik, A. Szczekała, *Odpowiedzialność karna...*, op. cit., s. 137–138; zob. także M. Kulik, *Komentarz do art. 108 ustawy...*, op. cit., teza 41.

⁷ Por. W. Radecki, *Ochrona dóbr kultury...*, op. cit., s. 7–8; autor ten uważał, że art. 73 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz.U. z 1962 r. Nr 10, poz. 48 z późn. zm.; dalej – ustawa o o.d.k.) – będący odpowiednikiem obecnego art. 108 ustawy o o.z. i o.n.z. – stanowi *lex specialis* wobec przepisów kodeksowych o zniszczeniu lub uszkodzeniu mienia; zob. także M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe przepisy karne z komentarzem*, Warszawa 1992, s. 287.

być nieruchomością lub rzeczą ruchomą) i jednocześnie jego własnością lub jeżeli szkoda nie przekracza 250 złotych. Z kolei art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. nie zastrzega, że zabytek ma być „cudzy” dla sprawcy⁸. Jednocześnie art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. nie obejmuje zniszczenia bądź uszkodzenia rzeczy, która zabytkiem nie jest. Wobec powyższego w konkretnych sytuacjach będziemy mogli zastosować zasadę konsumpcji. Zasada ta nie będzie mogła być zastosowana, gdy zniszczono bądź uszkodzono zabytek stanowiący cudzą własność (a szkoda przekroczy 250 zł) i będący jednocześnie dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury. W takiej sytuacji kwalifikacja będzie wyglądała następująco: art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k. w zb. z art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. w zw. z art. 11 § 2 k.k.⁹ Również zasada konsumpcji nie będzie mogła być zastosowana, gdy zniszczono bądź uszkodzono zabytek stanowiący cudzą własność, niebędący dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury, ale będący mieniem znacznej wartości (kwalifikacja będzie wyglądała następująco: art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. w zw. z art. 11 § 2 k.k.)¹⁰.

III. Określanie wartości materialnej dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury i wpływ wartości materialnej na kwalifikację prawną

Zagadnienie wartości materialnej dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury łączy się z dwiema zasadniczymi kwestiami. Pierwszą jest sposób ustalania wartości materialnej takiego dobra. Drugą, nie mniej istotną, kwestią jest odpowiedź na pytanie, czy do wypełnienia znamion typu kwalifikowanego przestępstwa kradzieży lub przywłaszczenia, w przypadku gdy przedmiotem czynności wykonawczej jest dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury, konieczne jest, aby wartość dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury przekroczyła 250 zł (czy może dla przyjęcia kwalifikacji art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k. lub art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k., wartość materialna dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury nie ma znaczenia i możliwe jest zastosowanie powyższej kwalifikacji w przypadku, gdy przedmiotem czynności wykonawczej jest dobro

⁸ Zob. M. Bojarski, W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim prawie...*, op. cit., s. 21; zob. także W. Radecki, *Ochrona walorów turystycznych w prawie polskim*, Warszawa 2011, s. 292.

⁹ Na marginesie należy odnotować uwagę M. Bojarskiego i W. Radeckiego, którzy podnieśli, że „nieco bardziej skomplikowana jest kwestia art. 108 ustawy (o o.z. i o.n.z. – dopisek B.G.), ponieważ wystarczy założyć, że art. 108 ustawy (o o.z. i o.n.z. – dopisek B.G.) stanowi *lex specialis* względem art. 288 k.k., aby dojść do wniosku, że art. 294 § 2 k.k. nie może być stosowany w razie zniszczenia lub uszkodzenia zabytku o szczególnym znaczeniu dla kultury, ponieważ art. 294 § 2 k.k. to typ kwalifikowany względem art. 288 k.k., a nie art. 108 ustawy (o o.z. i o.n.z. – dopisek B.G.)” – M. Bojarski, W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim prawie...*, op. cit., s. 22. Zob. także M. Kulik, A. Szczekala, *Odpowiedzialność karna...*, op. cit., s. 138; M. Kulik, *Komentarz do art. 108 ustawy...*, op. cit., teza 52; idem, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 269.

¹⁰ Por. M. Kulik, A. Szczekala, *Odpowiedzialność karna...*, op. cit., s. 138. Na temat zbiegu analizowanych przepisów zob. także M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 269–270.

o szczególnym znaczeniu dla kultury, którego wartość nie przekracza 250 zł). Łączy się to z odpowiedzią na pytanie, czy do wypełnienia znamion typu kwalifikowanego przestępstwa zniszczenia bądź uszkodzenia rzeczy, w przypadku gdy przedmiotem czynności wykonawczej jest dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury, konieczne jest, aby wysokość szkody przekroczyła 250 zł (czy może dla przyjęcia kwalifikacji art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k., wysokość szkody nie ma znaczenia i możliwe jest zastosowanie powyższej kwalifikacji, w przypadku gdy wysokość szkody nie przekracza 250 zł).

Omawiając art. 294 § 2 k.k. W. Radecki w tle rozważań przedstawia sprawę kradzieży napisu *Arbeit macht frei* znad bramy obozu koncentracyjnego Auschwitz Birkenau. W doktrynie dla tego przypadku kradzieży zaproponowano przyjęcie kwalifikacji w zw. z art. 294 § 2 k.k.¹¹ Odnosząc się do tego zagadnienia W. Radecki stwierdza, że: „Była to wprawdzie kradzież na zamówienie, ale można mieć zasadnicze wątpliwości, czy gdyby złodziej oddał napis do punktu skupu złomu, uzyskałby za niego więcej niż 250 zł. Ocena tej kradzieży z art. 294 § 2 k.k. opierała się zapewne na zgłoszonym w piśmiennictwie poglądzie, że możliwy jest «przeskok» od wykroczenia do przestępstwa kwalifikowanego z pominięciem przestępstwa podstawowego. Moim zdaniem słusznie (...)”¹². Tu należy poczynić dwie uwagi. Pierwsza odnosi się do sposobu ustalania wartości rzeczy na potrzeby prawa karnego w sytuacji, gdy rzecz jest dobrem kultury, zabytkiem, dziełem sztuki, czy dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury. W tej kwestii wypowiedział się trafnie Sąd Najwyższy. W poprzednim stanie prawnym SN słusznie stwierdził, że w wypadku, gdy przedmiotem przestępstwa przeciwko mieniu społecznemu są rzeczy mające charakter przedmiotów służących do zaspokajania potrzeb kolekcjonerów, wyznacznikiem wartości mienia społecznego jest cena rynkowa tych rzeczy. Cena ta – jak trafnie podniósł SN – kształtuje się bowiem niezależnie od wartości użytkowej tych przedmiotów, która może być minimalna lub nawet żadna. Nie jest ona też zależna od kosztów wytworzenia tych przedmiotów lub ewentualnych cen ich zbytu w przeszłości, jak np. w wypadku kolekcjonowania starych przedmiotów, wyszłych z użycia. Zaznaczyć przy tym należy, że kolekcjonowane są niekiedy przedmioty sporządzone wadliwie, które w ogóle nie miały nigdy żadnej wartości użytkowej. Jednakże istnieją specjalne potrzeby określonych kół kolekcjonerów, na zaopatrywanie się w takie rzeczy i tworzy się

¹¹ Zob. K. Zeidler, M. Trzciniński, *Oświęcim – kradzież kwalifikowana*, „Rzeczpospolita” z dnia 8 stycznia 2010 r., <http://archiwum.rp.pl/artukul/916215.html>, dostęp 5.05.2012 r., godz. 17:30; zob. także M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 159.

¹² W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim...*, op. cit., s. 24–25; przy czym W. Radecki powołuje się również na zapatrywanie B. Michalskiego – zob. B. Michalski, (w:) A. Wąsek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 222–316*, Tom II, Warszawa 2006, s. 1135–1136. W innym opracowaniu W. Radecki, odnosząc się do wartości napisu *Arbeit macht Frei*, pisze: „Napis *Arbeit macht Frei* ma co najwyżej wartość złomu, a przecież jego znaczenie dla kultury jest z całą pewnością szczególne” (W. Radecki, *Ochrona walorów...*, op. cit., s. 289).

pewien wąski rynek, na którym kształtują się ceny tych rzeczy¹³. W innym orzeczeniu SN po przedstawieniu mu przez Sąd Wojewódzki kwestii prawej wymagającej zasadniczej wykładni ustawy, a mianowicie: „czy należy określać wartość skradzionego mienia mającego dużą wartość artystyczną i historyczną (zabytek kultury), jedynie według ceny materiałów (surowców, półfabrykatów), z których zostało wytworzone, czy też należy stosować inne kryteria”, podjął uchwałę w brzmieniu, że „o wartości skradzionego mienia mającego charakter zabytku decyduje realnie wymierna jego wartość w chwili zaboru, oceniona w szczególności przez zasięgnięcie opinii konserwatora zabytków”¹⁴. Zatem bez znaczenia jest wartość, jaką można uzyskać za dobro kultury w punkcie skupu złomu. Przy ocenie wartości materialnej dobra kultury dla potrzeb postępowania karnego nie liczy się suma otrzymana przez sprawcę, jako zapłata za skradzioną rzecz i to zapłata odnosząca się wyłącznie do ceny materiałów, z których wykonany jest przedmiot. Druga uwaga odnosi się do możliwości dokonania „przeskoku” od wykroczenia do przestępstwa kwalifikowanego z pominięciem przestępstwa podstawowego. Moim zdaniem nie można zaakceptować tego poglądu, bowiem art. 294 § 2 k.k. stanowi typ kwalifikowany przestępstw (a nie wykroczeń) i to przestępstw wskazanych w zamkniętym katalogu zawartym w art. 294 § 1 k.k. W doktrynie M. Kulik słusznie zauważa, że do zakwalifikowania zachowania sprawcy jako wypełniającego znamiona art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k. konieczne jest, aby wysokość szkody przekroczyła 250 zł¹⁵. Należy jednak zauważyć, że w doktrynie istnieją odmienne poglądy, np. J. Wojciechowski komentując art. 294 § 2 k.k. stwierdza, że surowsza odpowiedzialność dotyczy każdego z wymienionych przestępstw, jeśli obiektem czynu jest dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury, niezależnie od jego wartości materialnej¹⁶. Także W. Radecki wyraża pogląd, który należy przytoczyć w całości, że byłby „(...) skłonny bronić poglądu, że jeżeli kradzież zabytku o szczególnym znaczeniu dla kultury jest przestępstwem z art. 294 § 2 k.k., nawet jeżeli jego wartość nie przekracza 250 zł, to tym bardziej zniszczenie lub uszkodzenie zabytku o szczególnym znaczeniu dla kultury jest przestępstwem z art. 294 § 2 k.k., nawet jeżeli wyrządzona szkoda nie przekracza 250 zł. Powstaje wszakże pytanie, jak ten pogląd, przyznając, że mocno emocjonalny, można uzasadnić prawnie. Widziałbym taką możliwość przy przyjęciu, że art. 108 ustawy o zabytkach (ustawy o o.z. i o.n.z. – uwaga B.G.) jest rzeczywiście *lex specialis* względem art. 288 k.k. Przy przyjęciu takiego założenia otwiera się droga do zastosowania reguły interpretacyjnej *a minori ad maius*: jeżeli art. 294 § 2 k.k. przesądza o typie kwalifikowanym kradzieży zabytku o szczególnym znaczeniu dla kultury, to tym bardziej powinien przesądzać o typie kwalifikowanym zniszczenia lub uszkodzenia zabytku o szczególnym znaczeniu

¹³ Zob. wyrok SN z dnia 19 stycznia 1976 r., I KR 272/75, OSNPG 1976, nr 6, poz. 50, s. 11.

¹⁴ Zob. uchwała SN z dnia 27 września 1962 r., (VI KO 33/62), OSNKW 1963, z. 6, poz. 118, s. 60.

¹⁵ Zob. M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 160.

¹⁶ J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 1998, s. 509.

dla kultury, mimo że w art. 294 § 1 k.k. nie ma art. 108 ustawy o zabytkach (ustawy o o.z. i o.n.z. – uwaga B.G.). Nie ma, bo nie mogło być, skoro przepis ten pojawił się po sześciu latach od uchwalenia k.k. Jeżeli jednak ten przepis się pojawił i nie stawia on granicy kwotowej co do szkody (jest więc surowszy od art. 288 k.k.), to zniszczenie lub uszkodzenie zabytku o szczególnym znaczeniu dla kultury jest przestępstwem z art. 294 § 2 k.k., jeżeli zabytek był cudzy dla sprawcy i przestępstwo było umyślne, nawet jeżeli wyrządzona w ten sposób szkoda majątkowa nie przekracza 250 zł. Muszę jednak przyznać, że nie jest to wcale oczywiste¹⁷. Z kolei B. Michalski stwierdza, że: „(...) teoretycznie możliwy jest swoisty «skok kwalifikacji prawnej» – z przepisu określającego wykroczenie bezpośrednio na przepis określający typ kwalifikowany, przewidziany w art. 294 § 2 (k.k. – dopisek B.G.), gdy rzecz taka stanowi «dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury» – z pominięciem przepisu określającego typ podstawowy przestępstwa, gdyż będąca przedmiotem czynu rzecz nie posiada wartości wymaganej dla bytu przestępstwa w typie podstawowym¹⁸. Dalej autor ten stwierdza, że: „Wykładnia gramatyczna art. 294 § 2 (k.k. – dopisek B.G.) prowadzi do wniosku, że tego rodzaju konstrukcja jest niedopuszczalna, gdyż przepis ten wyraźnie stanowi, że «dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury» jest znamieniem kwalifikującym wyłącznie wymienione w nim przestępstwa typu podstawowego, których dopuszczono się w stosunku do takiego dobra, a więc – że nie dotyczy czynów stanowiących wykroczenia¹⁹. Jednak – jak dalej pisze autor – „przepis ten należy przede wszystkim interpretować z punktu widzenia wykładni funkcjonalnej, przyjmując zgodnie (jak należy sądzić) z wolą ustawodawcy, że jego celem jest zapewnienie wzmożonej ochrony prawnej coraz mniej licznym w kraju dobrom kultury, zwłaszcza tym, które mają dla niej szczególne znaczenie, nawet wtedy, gdy w kategoriach ekonomicznych nie przedstawiają istotnej wartości²⁰. Odnosząc się do tego zagadnienia M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas stwierdzają, że: „Dla przyjęcia typu kwalifikowanego nie jest konieczne realizowanie znamion typu podstawowego, co więcej, wypełnienie tych znamion w przypadku spełnienia przesłanki określonej w znamieniu kwalifikującym nie jest w ogóle możliwe. Zakresy zastosowania norm sankcjonujących określających znamiona poszczegól-

¹⁷ W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim...*, op. cit., s. 25. Zob. także idem, *Ochrona walorów...*, op. cit., s. 295; W. Radecki też pisze: „Założmy hipotetycznie, że napis *Arbeit macht frei* nie został skradziony, lecz «tylko» (cudzystów nieprzypadkowy) zniszczony, a szkoda majątkowa nie przekroczyła 250 zł. Czyżby to miało być tylko wykroczenie z art. 124 § 1 k.w.?” (Idem, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim...*, op. cit., s. 25).

¹⁸ B. Michalski, *Przestępstwa przeciwko mieniu. Rozdział XXXV Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 297–298; idem, (w:) A. Wąsek (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 1135–1136; pogląd ten akceptuje W. Radecki – zob. W. Radecki, *Ochrona walorów...*, op. cit., s. 296; idem, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim...*, op. cit., s. 24–25.

¹⁹ B. Michalski, *Przestępstwa...*, op. cit., s. 298; idem, (w:) A. Wąsek (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 1136.

²⁰ Ibidem.

nych odmian kradzieży pozostają bowiem ze sobą w stosunku wykluczania”²¹. W konsekwencji autorzy ci uznają, że: „(...) możliwe jest kwalifikowanie zachowania jako wykroczenia, jeżeli przedmiot czynności wykonawczej stanowi dobro o znaczeniu kulturowym, którego wartość materialna nie przekracza 250 zł, i jednocześnie nie jest to dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury. W przypadku gdy przedmiotem zamachu jest dobro o znaczeniu kulturowym, którego wartość nie przekracza 250 zł, i jednocześnie ma ono szczególne znaczenie dla kultury, wówczas zachowanie stanowi realizację znamion typu kwalifikowanego przewidzianego w art. 278 § 1 w zw. z art. 294 § 2 (k.k. – dopisek B.G.). Do przyjęcia odpowiedzialności za typ przewidziany w art. 278 § 1 w zw. z art. 294 § 2 (k.k. – dopisek B.G.) nie jest konieczne istnienie typu podstawowego występku kradzieży dobra o znaczeniu kulturowym”²². Istotne jest zwłaszcza to twierdzenie autorów, w którym uważają, że w przypadku gdy przedmiotem zamachu jest dobro o znaczeniu kulturowym, którego wartość nie przekracza 250 zł, i jednocześnie ma ono szczególne znaczenie dla kultury, wówczas zachowanie stanowi realizację znamion typu kwalifikowanego przewidzianego w art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 2 k.k. Podkreślenia wymaga fakt, że jeżeli wartość rzeczy nie przekracza 250 zł, to nie mamy do czynienia z przestępstwem z art. 278 § 1 k.k., tylko z wykroczeniem z art. 119 § 1 k.w. Pogląd autorów prowadzi do wniosku, że w razie skreślenia²³ art. 294 § 2 k.k. (typu kwalifikowanego m.in. przestępstwa kradzieży), zachowanie sprawców, którzy dokonują zaboru rzeczy ruchomej o wartości nieprzekraczającej 250 zł, a będącej dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury, nie będzie wypełniało znamion typu podstawowego przestępstwa kradzieży (art. 278 § 1 k.k.), tylko wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. Przyjęcie proponowanego przez autorów poglądu oznacza dla mnie, że art. 294 § 2 k.k. nie może być uznany za typ kwalifikowany przestępstwa kradzieży. Warto wskazać, że T. Bojarski jako cechy charakterystyczne dla przestępstwa kwalifikowanego wskazał m.in., że typy kwalifikowane tworzy ustawodawca przez wyodrębnienie z ram typów podstawowych przypadków szczególnych bądź przez dodanie do typów podstawowych elementów zupełnie nowych oraz, że zakres typu kwalifikowanego musi być z natury rzeczy węższy od zakresu typu podstawowego²⁴.

Trzeba ponownie podkreślić, że art. 294 § 2 k.k. stanowi typ kwalifikowany przestępstw (a nie wykroczeń) i to przestępstw wskazanych w zamkniętym katalogu zawartym w art. 294 § 1 k.k. Dla przykładu można wskazać, że w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 kwietnia 2009 r. (II AKa 57/09)

²¹ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Tom III, Kraków 2008, s. 452. Jednakże zob. P. Kardas, *Zbiąg przepisów ustawy w prawie karnym. Analiza teoretyczna*, Warszawa 2011, s. 312–335.

²² M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*, op. cit., s. 452.

²³ Przyjmuję takie założenie, aby lepiej ukazać trafność prezentowanego przeze mnie stanowiska.

²⁴ Zob. T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym*, Warszawa 1982, s. 37.

stwierdzono, że „(...) art. 294 § 1 i § 2 k.k. wśród zamkniętego katalogu występów, kwalifikowanych także z tego przepisu, z uwagi na mienie znacznej wartości, nie wymienia występkę z art. 282 k.k., który pojawiał się w kumulatywnej kwalifikacji czynu przypisanego przez sąd pierwszej instancji oskarżonemu T.M. Tymczasem sąd merytoryczny wbrew *numerus clausus* typów kwalifikowanych z art. 294 § 1 k.k. wprowadził cytowany przepis do podstawy prawnej zaskarżonego wyroku, wiążąc go z art. 282 k.k. (...) W konsekwencji doszło do rażącej obrazy prawa materialnego, której nie zauważył skarżący, a którą można było jeszcze naprawić na etapie postępowania odwoławczego w ramach totalnej kontroli kwestionowanego rozstrzygnięcia. W przeciwnym wypadku w obrocie prawnym funkcjonowałyby orzeczenie wydane z naruszeniem naczelnej zasady prawa materialnego *nullum crimen sine lege*”²⁵. Podobnie wypowiedział się SN w wyroku z dnia 22 sierpnia 2006 r. (IV KK 4/06) stwierdzając, że w „(...) art. 294 § 1 i § 2 k.k. jednoznacznie wskazano zamknięty krąg występów, dla których stanowi on postać kwalifikowaną. Przepis ten nie wymienia art. 279 § 1 k.k. i nie ma potrzeby w tym miejscu prowadzić rozważań co do zasadności takiego rozwiązania ustawowego. Przyjęcie, że poza wskazanymi w art. 294 § 1 k.k. występami, może kwalifikować on jeszcze inne przestępstwa, wprost prowadzi do naruszenia fundamentalnej zasady prawa karnego *nullum crimen sine lege*”²⁶. Jeżeli szkoda spowodowana zniszczeniem lub uszkodzeniem zabytku (będącego dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury) nie przekroczy 250 zł, to niemożliwe jest również przyjęcie kwalifikacji z art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. w zw. z art. 294 § 2 k.k. Jeżeli zabytek (będący dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury) był „cudzy” dla sprawcy i czyn był popełniony umyślnie, a wyrządzona w ten sposób szkoda nie przekroczyła 250 zł, to powstaje idealny zbieg przestępstwa z art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. z wykroczeniem z art. 124 § 1 k.w.²⁷

²⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 kwietnia 2009 r., II AKa 57/09, LEX nr 563083.

²⁶ Wyrok SN z dnia 22 sierpnia 2006 r., IV KK 4/06, OSNwSK 2006/1/1583, LEX nr 323259. W doktrynie M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas zauważają, że przyjęty przez ustawodawcę techniczno-legislacyjny sposób budowy typów kwalifikowanych, polegający na łącznym ich ujęciu w jednym przepisie, zawierającym taksatywnie wyliczenie wszystkich przestępstw, do których odnosi się zawarte w art. 294 k.k. znamię kwalifikujące, przesądza o istnieniu *numerus clausus* typów kwalifikowanych, co znajduje dodatkowe wsparcie w określonej w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP zasadzie *nullum crimen sine lege*, wyrażonej także przez art. 1 § 1 k.k. Zob. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*, op. cit., s. 480–481; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, Warszawa 1998, s. 314. Autorzy ci podkreślają, że: „Znamiona kwalifikujące nie mogą być odnoszone do tych przestępstw zawartych w rozdziale XXXV, które nie zostały wymienione w art. 294 k.k.” – M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*, op. cit., s. 481; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa...*, op. cit., s. 314.

²⁷ Tak trafnie M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 269; idem, *Komentarz do art. 108 ustawy...*, op. cit., teza 41; por. M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe przepisy karne...*, op. cit., s. 287.

IV. Wnioski

Kończąc rozważania na temat art. 294 § 2 k.k., trzeba zastanowić się, czy konieczne jest wprowadzenie zmian mających ulepszyć karnoprawną ochronę dziedzictwa kultury. Przepis ten niemal od początku wywoływał kontrowersje²⁸. W doktrynie M. Trzciniński stwierdził nawet, że można mieć wątpliwości, czy art. 294 § 2 k.k. jest zgodny z zasadą *nullum crimen sine lege*²⁹. Ostatnio pojawiły się propozycje skreślenia tego przepisu³⁰. Jednakże samo skreślenie tego przepisu spowoduje osłabienie karnoprawnej ochrony dziedzictwa kultury, mimo że tylko niewielka część zabytków i dzieł sztuki może być uznana za „dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury”. Osłabienie tej ochrony związane jest z faktem, że w art. 294 § 2 k.k. przewidziana jest sankcja w postaci kary pozbawienia wolności od roku do lat 10. Skreślenie tego przepisu spowodowałoby, że sprawca kradzieży nawet unikatowego zabytku, czy jego zniszczenia, podlegałby karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (zob. art. 278 § 1 k.k., art. 288 § 1 k.k., art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z.), natomiast jego przywłaszczenia – karze pozbawienia wolności do lat 3 (zob. art. 284 § 1 k.k.), gdyby zabytek nie stanowił mienia znacznej wartości³¹. Zatem samo skreślenie tego przepisu (ze względu na trudności w rozgraniczaniu dóbr o szczególnym znaczeniu dla kultury od dóbr nieposiadających takiego znaczenia i konieczność dowodzenia w procesie karnym, że sprawca miał świadomość, że obiekt jest dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury, pozostawienie tego przepisu w obecnym brzmieniu nie jest właściwe) powinno nastąpić wraz z propozycją rozwiązań, które nie wpłyną na osłabienie karnoprawnej ochrony zabytków.

²⁸ W doktrynie W. Radecki ocenił jako nieudane rozwiązanie polegające na utworzeniu typu kwalifikowanego m.in. kradzieży, jeżeli przedmiotem jest „dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury”; autor ten podniósł wątpliwość, kto i na podstawie jakich kryteriów miałby decydować, które dobro ma szczególne znaczenie dla kultury, a które zwykle – zob. W. Radecki, *Przestępstwa przeciwko dobrom kultury i innym dobrom intelektualnym*, „Przegląd Prawa Karnego” 1993, nr 8–9, s. 41. Z kolei K. Zeidler i M. Trzciniński omawiając art. 294 § 2 k.k. stwierdzają, że: „W tym wypadku należy docenić starania ustawodawcy, który ustanawiając kwalifikowane typy dla podstawowych przestępstw przeciwko mieniu wyraził swoją troskę w kwestii ochrony dziedzictwa kultury” (K. Zeidler, M. Trzciniński, *Wykład prawa dla archeologów*, Warszawa 2009, s. 74) oraz, że: „Fakt, że ustawodawca przewidział kwalifikowane typy przestępstwa w sytuacji, kiedy przedmiotem zamachu są dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, należy ocenić pozytywnie, tym bardziej że poprzednio obowiązujący kodeks karny z 1969 r. w ogóle wprost nie odnosił się do kwestii ochrony zabytków” (ibidem, s. 76).

²⁹ Zob. M. Trzciniński, *Przestępczość przeciwko zabytkom*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 6, s. 49; idem, *Przestępczość przeciwko zabytkom archeologicznym. Problematyka prawno-kryminalistyczna*, Warszawa 2010, s. 66; zob. jednak W. Radecki, *Ochrona dóbr kultury...*, op. cit., s. 17.

³⁰ Taki postulat wysunął w doktrynie M. Kulik – zob. M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 163; zob. także M. Trzciniński, *Przestępczość przeciwko zabytkom archeologicznym...*, op. cit., s. 74–75, 283; por. M. Bojarski, W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim prawie...*, op. cit., s. 28; autorzy postulują pozostawienie typu kwalifikowanego ze względu na dobro mające szczególne znaczenie dla kultury, już choćby dlatego, że ustawa o o.z. i o.n.z. w art. 15 wyraźnie ukierunkowuje wykładnię na pomniki historii i obiekty dziedzictwa światowego.

³¹ Zgodnie z art. 115 § 5 k.k.: „Mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 złotych”.

W tym miejscu trzeba zastanowić się, czy wszystkie przestępstwa wymienione w katalogu zawartym w art. 294 § 1 k.k. muszą posiadać typ kwalifikowany? W doktrynie zwracano uwagę, że katalog tych przestępstw jest niewłaściwie określony³². Niewątpliwie, z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kultury, najważniejszymi w tym katalogu są przestępstwa kradzieży, przywłaszczenia, zniszczenia i paserstwa. Zastanowić się również należy, czy przestępstwa kradzieży, przywłaszczenia, zniszczenia i paserstwa zabytku powinny być zagrożone taką samą karą? Odpowiadając na to pytanie negatywnie, należy podnieść, że zniszczenie zabytku jest przestępstwem, które niesie za sobą większe zagrożenie dla dziedzictwa kultury niż pozostałe czyny, takie jak np. kradzież zabytku, jego przywłaszczenie, czy paserstwo, bowiem oznacza bezpowrotną stratę zabytku³³. Zniszczenie zabytku powoduje nieodwracalną szkodę dla dziedzictwa kultury, co sprawia, że jest najgroźniejszym zamachem na to dziedzictwo, dlatego zniszczenie zabytku powinno być zagrożone karą surowszą niż jego kradzież, przywłaszczenie lub paserstwo, czy wywiezienie za granicę³⁴. Należy postulować zróżnicowanie sankcji za zniszczenie/uszkodzenie zabytku oraz jego kradzież, przywłaszczenie, paserstwo, czy wywiezienie za granicę. Z kolei zniszczenie/uszkodzenie zabytku powinno być zagrożone taką samą karą w przypadku zniszczenia/uszkodzenia zabytku „cudzego” dla sprawcy, jak i będącego jego własnością. Należy podkreślić,

³² Zob. B. Michalski, (w:) A. Wąsek (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 1137; W. Radecki, *Ochrona dóbr kultury...*, op. cit., s. 12; M. Kulik, (w:) M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006, s. 571; M. Kulik, *Przestępstwo i wykroczenie...*, op. cit., s. 153–154; A. Księżopolska-Kukulka, *Dobra kultury jako przedmiot ochrony w prawie karnym*, „Prokurator” 2007, nr 2, s. 117; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Tom III, Warszawa 2008, s. 453; z kolei M. Karpowicz uważa, że pewną niekonsekwencją było pominięcie przez ustawodawcę w tym zapisie kradzieży z włamaniem, bowiem jak potwierdza praktyka, zdecydowana większość przypadków zaboru zabytków wyjątkowej wartości miała miejsce w wyniku kradzieży z włamaniem – zob. M. Karpowicz, *Krajowe i międzynarodowe uwarunkowania ścigania przestępstw przeciwko zabytkom*, (w:) M. Karpowicz, P. Ogrodzki (red.), *Międzynarodowa współpraca służb policyjnych, granicznych i celnych w zwalczaniu przestępczości przeciwko zabytkom, materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2005, s. 71; zob. także M. Goch, M. Karpowicz, *Selected Aspects of the Search for Stolen Historical Monuments from the Perspective of the Polish Police*, (w:) L. Ramskaer, A. Nyhamar, A. Chabiera, M. Aniszewski (ed.), *Stop heritage crime. Good practices and recommendations*, Warszawa 2011, s. 80. Należy jednak zaznaczyć, że przestępstwo kradzieży z włamaniem (art. 279 § 1 k.k.) zagrożone jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10 (czyli takim samym zagrożeniem jak art. 294 § 1 i 2 k.k.) wobec czego dodanie do katalogu przestępstw wymienionych w art. 294 § 1 k.k. przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. przy obecnym kształcie ustawowych zagrożeń byłoby niecelowe. Zob. także M. Trzciniński, *Przestępczość przeciwko zabytkom archeologicznym...*, op. cit., s. 66–67; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny...*, op. cit., s. 447.

³³ Także W. Radecki słusznie zauważa, że zniszczenie lub uszkodzenie zabytku jawi się jako czyn o wyższym stopniu społecznej szkodliwości niż kradzież – zob. W. Radecki, *Ochrona zabytków w polskim, czeskim...*, op. cit., s. 25; idem, *Ochrona walorów...*, op. cit., s. 295.

³⁴ Por. W. Sieroszewski, *Odpowiedzialność karna na podstawie przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach*, „Palestra” 1962, z. 3–4, s. 109; autor ten jest zdania, że w ustawie o o.d.k. wyrównanie sankcji za niszczenie zabytków i za ich wywóz za granicę było o tyle uzasadnione, że przemyt dzieł sztuki dotyczył na ogół obiektów rzeczywiście cennych, które zostały w ten sposób niepowrotnie stracone dla dorobku kultury narodowej. Zob. także K. Zeidler, *Prawo ochrony dziedzictwa kultury*, Warszawa 2007, s. 205; idem, *Nowe przestępstwa w systemie karnoprawnej ochrony dziedzictwa kultury*, „Ochrona Zabytków” 2006, nr 4, s. 67.

że każdy zabytek, bez względu na to kto jest jego właścicielem, powinien być tak samo chroniony przed zniszczeniem/uszkodzeniem. Właściciele zabytków „przechowują” je tylko dla dobra kolejnych pokoleń. Skoro – jak wyżej zaznaczono – kara w przypadku zniszczenia zabytku własnego, jak i stanowiącego cudzą własność, powinna być taka sama (oraz wyższa niż w przypadku kradzieży, przywłaszczenia, paserstwa, czy wywiezienia zabytku za granicę), dlatego zasadnym jest podwyższenie sankcji zawartej w art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. Przepięstwo to powinno być zagrożone „karą pozbawienia wolności od roku do lat 10”, a nie jak dotychczas karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jednocześnie powinien być wprowadzony w kolejnym ustępie (co spowodowałoby konieczność zmiany numeracji ustępów kolejnych) wypadek mniejszej wagi, zagrożony odpowiednio niższą karą. Dokonanie wyżej wskazanych zmian spowoduje, że zniszczenie zabytku będzie zasadniczo zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do lat 10 (obecnie tylko zniszczenie zabytku będącego cudzą własnością i jednocześnie dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury lub mieniem znacznej wartości jest zagrożone taką karą)³⁵. Proponowana zmiana spowoduje, że zniszczenie albo uszkodzenie zabytku (w tym stanowiącego dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury i to nawet tego, którego wartość materialna wynosi nie więcej niż 250 zł) i to zarówno będącego własnością sprawcy, jak i będącego dla niego rzeczą „cudzą”³⁶, będzie zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do lat 10. Nastąpi również, co uważam za słusne, zróżnicowanie zagrożeń ustawowych w zależności od tego, czy zabytek zostanie zniszczony albo uszkodzony (zgodnie z proponowaną zmianą sprawca przestępstwa z art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z. podlegałby karze pozbawienia wolności od roku do lat 10), skradziony (art. 278 § 1 k.k. przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a w wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku – art. 278 § 3 k.k.), przywłaszczony (art. 284 § 1 k.k. przewiduje karę pozbawienia wolności do lat 3, a w przypadku przywłaszczenia powierzonej rzeczy ruchomej – zgodnie z art. 284 § 2 k.k. – sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5) lub nieleganie wywieziony za granicę (art. 109 ustawy o o.z. i o.n.z. przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5). Jednocześnie jeżeli sprawca dopuściłby się przestępstwa określonego w art. 278 § 1 k.k., art. 284 § 1 lub 2 k.k. w stosunku do zabytku będącego mieniem znacznej wartości, to podlegałby karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (kwalifikacja w zw. z art. 294

³⁵ Zob. B. Gadecki, *Karnoprawna ochrona zabytków. Propozycje de lege ferenda*, „Ochrona Zabytków” 2009, nr 4, s. 92.

³⁶ Na marginesie należy podnieść, że zabytki są tylko „przechowywane” przez ich właścicieli dla dobra społeczeństwa i przyszłych pokoleń. Prawo własności zabytkowej rzeczy nie uprawnia właściciela do zniszczenia albo uszkodzenia rzeczy stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

§ 1 k.k.). *Prima facie* pewnym mankamentem proponowanej zmiany (tzn. skreślenia art. 294 § 2 k.k. i podwyższenia sankcji zawartej w art. 108 ust. 1 ustawy o o.z. i o.n.z.) będzie to, że zniszczeniu albo uszkodzeniu dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, które nie jest zabytkiem (np. dzieła sztuki współczesnej) będzie wyczerpywało znamiona czynu z art. 288 § 1 k.k., czyli będzie zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (chyba, że będziemy mieli do czynienia z dopuszczeniem się tego przestępstwa w stosunku do mienia znacznej wartości, co spowoduje, że sprawca za czyn z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. będzie podlegał karze pozbawienia wolności od roku do lat 10). Nie uważam jednak by takie rozróżnienie odpowiedzialności, w przypadku gdy dopuszczono się zniszczenia dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury będącego jednocześnie zabytkiem i zniszczenia dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, które zabytkiem nie jest, było wadliwe. Zabytki (i to zarówno te będące dziełami sztuki, jak i te niebędące dziełami sztuki) zasługują na większą ochronę niż dzieła sztuki, które zabytkami nie są.

Należy również opowiedzieć się też przeciwko tworzeniu kwalifikowanych typów przestępstw kradzieży, przywłaszczenia, paserstwa ze względu na dopuszczenie się tych czynów w stosunku do zabytku. Wprowadzenie typów kwalifikowanych prowadziłyby do nadmiernej kazuistyki prawa.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że zawarte w niniejszej pracy propozycje *de lege ferenda* są głosem w dyskusji o przyszły kształt systemu karnoprawnej ochrony dziedzictwa kultury – dyskusji, która, w obliczu zapowiadanych zmian prawa karnego, z pewnością nabierze intensywności i, biorąc pod uwagę doświadczenia i spostrzeżenia z prawie 15-letniego okresu obowiązywania k.k. i prawie 10-letniego obowiązywania ustawy o o.z. i o.n.z., może zaowocować wypracowaniem dobrych rozwiązań.

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza dogmatyczna oraz ukazanie wątpliwości teoretycznych i praktycznych związanych z przestępstwem określonym w art. 294 § 2 kodeksu karnego popełnionym w stosunku do dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury. W szczególności zwrócono uwagę na jedno zagadnienie, a mianowicie, czy omawiane przestępstwo może być popełnione w sytuacji, gdy wyrządzona szkoda nie przekracza 250 zł. Autor odnosi się do poglądów zaprezentowanych w doktrynie prawa karnego oraz wysuwa propozycje *de lege ferenda*.

SUMMARY

The article aims to examine dogmatic aspects of and reveal theoretical and practical doubts connected with the offence specified in Article 294 § 2 of the Penal Code committed with regard to an object of significant cultural value. One important issue that pertains to the said offence is also raised, i.e. whether the offence may be committed when damage to property is not exceeding PLN 250. The author attempts to present his own studies on the views presented by criminal law science. The above-mentioned examination permits him to draw proposals *de lege ferenda*.

RÉSUMÉ

Le but de l'article est l'analyse dogmatique ainsi que de montrer quelques doutes théoriques et pratiques vu le délit défini dans l'art. 294 § 2 du code pénal et accompli contre les biens de la valeur spécifique pour la culture. En particulier, l'attention spéciale repose sur un seul problème qui est la réponse à la question si le délit peut être accompli dans la situation que l'endommagement ne dépasse pas le montant de 250 zł. L'auteur présente son opinion vu les idées présentées dans la doctrine du droit pénal et donne la proposition *de lege ferenda*.

РЕЗЮМЕ

Целью статьи является анализ догматических положений. Кроме того, в ней затронуты теоретические и практические вопросы гипотетического характера, связанные с преступлением, указанным в статье 294 § 2 Уголовного кодекса. Данное преступление совершается по отношению к объекту народного достояния, представляющему особенную культурную ценность. Пристальное внимание обращено на один вопрос, а именно: может ли быть совершено оговариваемое преступление в ситуации, когда причинённый ущерб не превышает 250 злотых? Автор обращается к суждениям, представленным в доктрине уголовного права, а также выдвигает предложения *de lege ferenda*.